

Asia: VN/20350/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (panimoiden, tislaamoiden ja viinitilojen ulosmyyntioikeuden laajentaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pienpanimoliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain muuttamisesta. Esitysluonnos parantaa pientuottajien asemaa nykytilaan nähden, mutta jää monin osin sekä hallitusohjelman että elinkeinopoliittisten tavoitteiden kannalta tarpeettoman rajoittavaksi.

Pidämme myönteisenä, että tilaviini- ja käsityöläisolutpoikkeukset korvataan yhdellä juomatyypistä riippumattomalla pientuottajasäännöksellä, joka sallii valmistuspaikalta myynnin myös yli 8,0% käymisteitse valmistetuille ja yli 5,5% muulla tavalla valmistetuille tuotteille, kun valmistajalla on valmistus- ja vähittäismyyntilupa. Myös se, että ulosmyyntioikeus ulotetaan esimerkiksi pientislaamoihin, on askel oikeaan suuntaan.

Katsomme kuitenkin, että esitys ei toteuta riittävästi hallitusohjelman tavoitetta reilun ja avoimen kilpailun edistämisestä eikä pienten valmistajien ja Alkon välisen aseman tasapainottamisesta, kun otetaan samalla huomioon etämyyntiä koskeva esitys HE 131/2025.

Esitysluonnoksen omat vaikutusarviot osoittavat, että pientuottajien myynti on marginaalista sekä volyymin että alkoholihaittojen kannalta, joten nykyiset lisärajoitteet eivät ole suhteellisuusperiaatteen kannalta välttämättömiä.

Esitämme seuraavia muutoksia:

1. Sallitaan toimitusmyynti myös vahvemmille juomille

Esitysluonnos toteaa suoraan, että toimitusmyyntiä vahvemmille juomille on valmistelussa harkittu, mutta siitä on luovuttu ennen kaikkea Alkon asemaan liittyvien huolten vuoksi.

Tämä perustelu on ongelmallinen, koska hallituksen oma vaikutusarvio toteaa, että valmistuspaikkamyynnin osuus kokonaismyynnistä on hyvin vähäinen, eikä esityksen arvioida juurikaan lisäävän alkoholin kokonaiskulutusta tai riskikäyttöä. Käytännössä pientuottajien vahvemmat tuotteet ovat lisäksi korkeahintaisia erikoistuotteita, joita kuluttajat ostavat satunnaisesti, eivät halvan massakulutuksen tuotteita.

Pienpanimoliitto esittää, että esitystä täydennetään niin, että pientuottajien toimitusmyynnin vahvuusraja luovutaan kokonaan siten, että myös yli 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien käymisteitse valmistettujen ja yli 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien muulla tavoin valmistettujen alkoholijuomien toimitus kuluttajille on sallittua.

Mikäli 8,0% vahvuusraja ei poisteta kokonaan, esitämme, että pienimmille pientuottajille säädetään käsityöläispoikkeus, jonka nojalla toimitusmyynti sallitaan ainakin käymisteitse valmistetuille enintään 12 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäville juomille.

2. Poistetaan raja siitä, kuka saa myydä ulos

Esitysluonnos rajoittaa vahvempien alkoholijuomien ulosmyynnin valmistajiin, joiden vuosituotanto on enintään 100 000 litraa puhtaaksi alkoholiksi muutettuna. Vaikka raja on pientuottajien kannalta nykytilaa parempi, se luo keinotekoisen kasvukatteen ja asettaa kotimaiset valmistajat eriarvoiseen asemaan niin keskenään kuin kansainvälisessä kilpailussa, koska etämyynti ulkomailta ollaan sallimassa 80 % saakka ilman rajoituksia.

Koska valmistuspaikkojen yhteydessä tapahtuvan myynnin osuus on tällä hetkellä vähäinen eikä esityksen arvioida juurikaan lisäävän alkoholin kokonaiskulutusta tai riskikäyttöä, vuosituotantoraja ei Pienpanimoliiton näkemyksen mukaan ole välttämätön kansanterveyden näkökulmasta. Katsomme, että ulosmyyntioikeuden tulisi koskea kaikkia valmistajia, joilla on voimassa oleva valmistus- ja vähittäismyyntilupa, kunhan tuotanto tosiasiaassa tapahtuu Suomessa ja toiminta on lupaehtojen mukaista.

Pienpanimoliitto esittää, että luonnoksesta poistetaan vuosituotannon yläraja ja ulosmyyntioikeus sidotaan ainoastaan siihen, että toimijalla on valmistuslupa ja asianmukainen vähittäismyyntilupa.

Tämä olisi yhdenvertaisempaa eri kokoisten toimijoiden välillä, eivätkä vaikutukset Alkon monopoliin tai kokonaiskulutukseen muuttuisi olennaisesti.

Jos raja lakiin kuitenkin kirjataan, niin Pienpanimoliitto esittää, että se olisi suurempi, esimerkiksi 500 000 litraa puhtaaksi alkoholiksi muutettuna.

3. Sallitaan ulosmyynti kaikista valmistuspaikoista

Luonnos sallii yli 5,5/8,0% tuotteiden ulosmyynnin vain yhdessä valmistuspaikassa, joka on fyysisesti erillään muista valmistuspaikoista. Tämä rajoite on käytännössä alueellisesti epäoikeudenmukainen ja erityisen haitallinen niille panimoille ja tislaamoille, joilla on esimerkiksi sekä tuotantolaitos että erillinen panimoravintola tai vierailukohde.

Pienpanimoliitto esittää, että luonnoksesta poistetaan vaatimus, jonka mukaan ulosmyynti voi tapahtua vain yhdessä fyysisesti erillisessä valmistuspaikassa. Ulosmyynti voitaisiin silti tarvittaessa rajata litramäärien mukaan, mikä vastaisi paremmin esityksen omaa tavoitetta pitää pientuottajien myynti määrällisesti rajattuna.

4. Vaikutusarvio tukee pientuottajien vaatimuksia

Luonnos itse korostaa, että:

- Valmistuspaikkamyyntin osuus kokonaismyynnistä on noin 0,1%;
- Esityksellä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta kokonaiskulutukseen, riskikäyttöön tai alkoholihaittoihin;
- Pientuottajilta ostettavat tuotteet ovat tyypillisesti korkeampihintaisia erikoistuotteita.

Sen sijaan esityksessä laajasti perustellaan Alkon monopolin ja kansanterveydellisen perusteen säilyttämistä, erityisesti SEUT 34, 36 ja 37 artiklojen näkökulmasta.

Näistä lähtökohdista Pienpanimoliitto toteaa, että:

- Hallitus itse myöntää, että pientuottajien myynti on marginaalista sekä volyymien että haittojen kannalta;
- Siksi toimitusmyynnin ja useamman myyntipisteen rajaaminen vain Alkon aseman turvaamiseksi on suhteellisuusperiaatteen kannalta kyseenalaista, varsinkin kun samaan aikaan etämyynti ulkomailta sallitaan paljon laajemmin.

Salminen Esa
Pienpanimoliitto ry